

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»**

**PROCEEDINGS
of the XX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»**

**2025
Астана**

УДК 001(06)
ББК 72я631
F96

**«ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025» студенттер мен жас ғалымдардың
XX Халықаралық ғылыми конференциясы = XX Международная
научная конференция студентов и молодых ученых «ǴYLYM JÁNE
BILIM – 2025» = The XX International Scientific Conference for
students and young scholars «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025». – Астана:
– 3813 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.**

ISBN 978-601-08-5373-7

**Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас
ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті
мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.**

**The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young
researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities. В сборник
вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по
актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.**

УДК 001(06)
ББК 72я431
F96

ISBN 978-601-08-5373-7

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2025

1836.	Мухтар А.З.	Тұрақты логистиканың болашағы: жасыл технологиялар мен инновациялар	7802
1837.	Өміржан Д.С.	Международный транспортный коридор «Север-Юг»: перспективы и вызовы	7807
1838.	Пулатов М.М., Пулатова М.Ж.	Способы усиления пропускной и провозной способности железнодорожного участка Ангрэн – Пап	7812
1839.	Смагулова А.Е.	Преимущества и вызовы применения технологии Блокчейн в логистике	7815
1840.	Серикова Д.Б.	Көлік-логистика саласындағы цифрлық экожүйелерді қалыптастыру және дамыту. (Қазақстандық логистикалық кәсіпорындар мысалында)	7820
1841.	Солод А.И.	Повышение безопасности движения на основе применения кольцевых пересечений	7826
1842.	Темирханұлы Т.	Повышение качества транспортного обслуживания пассажиров	7829
1843.	Тохиров О.З., Рустамжонов Б.Э.	Определение количества приемо-отправочных путей железнодорожной грузовой станции «К» в условиях увеличения объемов перевозок	7833
1844.	Шаймардан Д.Т.	Қойма логистикасындағы заманауи ақпараттық технологиялар	7836
1845.	Шүрекен Д.А., Алтаев Н.С.	Цифрлық трансформация жағдайында логистикалық процестерді оңтайландыру	7839

СОДЕРЖАНИЕ

СЕКЦИЯ 13 ОБРАЗОВАНИЕ

ПОДСЕКЦИЯ 13.1 ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ НА ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКАХ

1846.	Abdushukurova Zh. F., Aripbek S. B.	Is multilingualism making us more emotionally intelligent? A cognitive science perspective	7844
1847.	Akhan A., Berdibay D.	Six levels of thinking: applying bloom's taxonomy in education	7846
1848.	Akim A.	Digital tools in language learning:	7848

		advancing lexical-grammatical skills of secondary school students	
1849.	Ermekova R., Amzina K., Adambay Sh.	Methods of using icts in teaching english language in kazakhstan	7852
1850.	Baltabai S.K.	Top online platforms for improving listening skills in foreign language teaching	7856
1851.	Imangaliyeva M.	Analyzing the impact of open educational resources on academic achievement	7862
1852.	Kaldybay M.	Self - study in learning foreign language	7866
1853.	Konakbayeva A.B.	From conventional to multimodal reading: new approaches in teaching english	7869
1854.	Ryskulbek A. Kh., Kaliyeva A. A.	Modern innovations in teaching foreign languages	7873
1855.	Shander D.	The english language acquisition: Why are you still unable to speak it?	7878
1856.	Tangatar A.	The role of graphic organisers in teaching writing skills	7882
1857.	Yerbulatova Zh. M.	Modern innovations in teaching foreign languages	7886
1858.	Zhangabek A. O.	Digital storytelling in efl: enhancing writing and reading skills	7889
1859.	Абай Е. С.	Ағылшын тілі сабақтарында қолданылатын пікірталас әдісі туралы	7896
1860.	Акимбекова К.Ж.	Феномен фальшивой дружбы в рассказе оскара уайльда «преданный друг»	7898
1861.	Донбаева А. А.	Использование аутентичных текстовых материалов при обучении чтению в целях повышения мотивации к изучению иностранного языка	7903

1862.	Дүйсенғали Б. Ж., Ақылбаева Ж. Қ.	«Shadowing» (көлеңкелі қайталау) әдісінің білім беру құралы ретінде оқушылардың тыңдау және сөйлеу дағдыларын дамытуға әсері	7907
1863.	Жаңабай Д. А.	Оқушылардың сөйлеу дағдыларын дамыту үшін көркем әдебиетті пайдалану	7910
1864.	Кайратова А. К.	Современные технологии в обучении иностранным языкам: инновации и перспективы	7912
1865.	Кульжин Қ. Н.	Повышение мотивации и учебной активности обучающихся через нейросетевые технологии в веб-приложениях	7915
1866.	Ма мырова Ф. Н.	Инновационные технологии в реализации когнитивно-лингвокультурологического подхода к обучению иностранным языкам в вузе	7919
1867.	Нәрібек Б. С.	Мектептегі ағылшын тілін оқыту үдерісіне мобильді құрылғыларды кіріктіру	7924

ПОДСЕКЦИЯ 13.2 КОНСОЛИДАЦИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИХ РЕСУРСОВ В ГЛОБАЛИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ

1868.	Amirbekov M. M., Makhambetova Zh. T.	The problem of bullying among adolescents in the republic of kazakhstan	7926
1869.	Bektaу N.S.	Review on the effectiveness of digital teaching tools in the school education process	7929
1870.	Kaliyeva A. A., Ryskulbek A. Kh.	Enhancing students' motivation and engagement through inquiry-based learning	7931
1871.	Tazhibay A. M.	Influence of professional guidance for the effective career choice	7937
1872.	Аубакирова С. Т.	Тілдік білім – құндылық бағдар қалыптастырудың маңызды құралы	7942
1873.	Амангелди Д.	Балалардың даму қабілеттіліктеріне деген кеңістікті қалыптастырудағы	7947

		шахмат ойынының маңызы	
1874.	Әшір А. С.	Аз қамтылған отбасындағы балаларды мектеп ортасына әлеуметтендіру	7950
1875.	Әшір А. Т.	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар бастауыш сынып оқушыларын психологиялық қолдау	7953
1876.	Байтуған Г.	Мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеу тілін дамытуда цифрлық технологияларды пайдалану	7956
1877.	Гайсин А. И.	Сущность понятия «эмоциональное неблагополучие студентов»	7959
1878.	Горбунова К. В.	О психологической природе ценностных представлений как регуляторов поведения личности	7962
1879.	Дарбаева Г. Қ.	Цифрлық дәуірде педагог-психологтардағы кәсіби Стресс мәселелері	7966
1880.	Даулетқызы А.	Режиссерлік ойын арқылы баланың байланыстырып сөйлеуін дамыту	7969
1881.	Джаппарова Л.А.	Университет жағдайында шетел студенттерін әлеуметтік-педагогикалық қолдауды ұйымдастыру	7973
1882.	Дихан А. Б.	Жаңа форматтағы педагогиканың даму үрдісі мен мәселелері	7976
1883.	Ерқасым Н. Т.	Аз қамтылған отбасы балаларын әлеуметтік бейімдеудің педагогикалық шарттары	7980
1884.	Ермекова С. А.	Метанавық целеполагания: возможности развития через систему профессиональной ориентации	7984
1885.	Жапекова М. Н.	Жасөспірім оқушылардың әлеуметтік ортадағы қарым-қатынасына эмоционалды интеллекттің ықпалы	7988
1886.	Жумабай Ә. К.	Жеткіншектердің бос уақытын ұйымдастыру мәселелері	7993
1887.	Жумабекова Ф.	Синдром самозванца среди зуммеров: влияние цифровых технологий и социально-культурных факторов	7998
1888.	Задаев О. Т.	Болашақ әлеуметтік педагогтердің басқарушылық құзыреттілігін қалыптастыру: теориялық және	8001

		практикалық аспектілер	
1889.	Исмаил Н.	Балалар үйіндегі жеткіншектерді еңбекке баулуды әлеуметтік-педагогикалық қолдаудың жүйесі	8003
1890.	Кабдуалиева А. Ж.	Корпоративная культура как инструмент повышения эффективности деятельности образовательной организации	8006
1891.	Кошенова М. М.	Ата-ана мен бала арасындағы қарым-қатынастың заманауи көрінісі	8011
1892.	Кудайбергенова А. Т.	Жасөспірімдердің оқу мотивациясын қалыптастыру мүмкіндіктері	8015
1893.	Кулдашева Н.У.	Студенттердің психологиялық денсаулығын зерттеу ерекшеліктері	8017
1894.	Кулдашева Н.У. Ырымбаева Н. А.	Болашақ педагогтардың цифрлық мәдениетін дамыту жолдары	8020
1895.	Кульмагамбетова Г. С.	Процесс ознакомления с предметным миром как инструмент развития словарного запаса у детей младшего дошкольного возраста	8023
1896.	Куршева А. В.	К проблеме влияния родительского стиля воспитания на развитие самооценки у детей	8028
1897.	Кусаинова Т. К.	Библиотерапия арқылы жеткіншектердің құндылық қатынастарын қалыптастырудың психологиялық-педагогикалық негіздері	8032
1898.	Қабдулуахит М. Б.	Мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеу дағдарымын бағалау	8035
1899.	Лукашкина А. Т.	О некоторых психологических проблемах детской одаренности	8039
1900.	Моминова Г. М.	Творческий потенциал школьников как фактор успешной академической социализации	8043
1901.	Мұратқызы А., Байтана Ә. Е.	Театр педагогикасы тарихының оқушылардың бос уақытын ұйымдастыруда қолданылуы	8046
1902.	Мұратова Д. Т.	Арт-терапия әдістерімен жасөспірімдердің өзіндік қарым-	8051

		қатынасын оңтайландыру	
1903.	Нуриева Д. Р.	Цифровая трансформация педагогики: роль информационных технологий в повышении квалификации преподавателей	8055
1904.	Сабыржан А. Б.	Эмиль реджио педагогикасы негізінде балалардың байланыстырып сөйлеуін қалыптастырудың мүмкіндіктері (ересек топ)	8059
1905.	Сарқыт Е. М.	Ж.Аймауытовтың қазақ тілін оқыту әдістемесі: жаңартылған білім беру мазмұны және әлемдік әдістемелік ұстанымдармен сабақтастық	8062
1906.	Соколова К. И.	Исследование трудностей обучения студентов с СДВГ	8065
1907.	Спандияр П. Ж.	Инновациялық мектептер жағдайында жеткіншектердің мамандық таңдау мотивациясын қалыптастыру	8069
1908.	Сұлтанова А. Н.	Жобалық оқыту әдісі оқушылардың мотивациясын арттыру құралы ретінде	8072
1909.	Тайгарина А. Э.	Психикалық дамуы тежелуі бар бастауыш сынып оқушыларының инклюзивті ортаға бейімделу ерекшеліктері	8076
1910.	Тұрлыбаева Ж. С.	Шетелдік оқушыларды қазақстанның білім беру жағдайына бейімдеудің ерекшеліктері	8079
1911.	Туранова А. А.	Бейімдік дене шынықтыру арқылы аутизм синдромы бар балаларды әлеуметтік ортаға бейімдеу	8082
1912.	Хайруллина Д. Е.	Мектептегі кәсіби бағдар беру жұмысы негізінде жасөспірімдердің саналы кәсіп таңдауын жетілдіру	8085
1913.	Чикова И. В.	О некоторых аспектах развития субъектности студента вуза: реалии и перспективы	8094
1914.	Шарапатова Р. Ж.	Бесінші сынып оқушыларын негізгі мектепке бейімдеу	8097

**ПОДСЕКЦИЯ 13.3 АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ, ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ
РАЗВИТИЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА**

1915.	Аблаева Н. М., Волчихин А.А.	Проблемы физического развития в современном мире у подростков.	8101
1916.	Актаева А.Г., Мысан В.В.	Использование современных технологий (виртуальная реальность (vr) и цифровые тренажеры) в обучении и подготовке спортсменов и учащихся в возрасте 16-21 года.	8104
1917.	Алдабергенова Ж.Б.	Күш төзімділікті дамыту маңызы.	8106
1918.	Амантаева А.Б.	Биологические ритмы стрелков: влияние режима дня на точность.	8107
1919.	Асылханова Л.Д.	Құзыреттілік тәсілін қолдану арқылы 8 сынып оқушыларының ағылшын тіліндегі биология бойынша білім сапасын арттыру.	8112
1920.	Әшірбай Б.Қ.	Қазақстан республикасындағы есірткілікті үгіттеу: журналистикалық зерттеу.	8115
1921.	Әшірбай Б.Қ.	Қазақстандағы есірткіге тәуелділіктің қазіргі бейнесі және жастардың пікірі.	8118
1922.	Бусурман Д. Қ.	Оптимизация тренировочного процесса в беге на средние и длинные дистанции для школьников.	8124
1923.	Бейсекеева А.	Особенности подготовки дзюдоистов к соревнованиям различного уровня.....	8127
1924.	Бактыбай Н.К.	Жас боксшылардың дене қасиеттерін жетілдіру әдістері.	8128
1925.	Бақытжан Н.	Қазақтың ұлттық ойындары арқылы ойлау қабілеттері дамыту.	8133
1926.	Бойцова З.	Влияние психологической подготовки на результаты спортсменов в стендовой стрельбе.	8136
1927.	Болатов Б.Б.	Бокспен айналысатын 10-12жастағы балалардың физикалық қасиеттерін дамыту әдістемесі.	8138
1928.	Гончарук А.А.	Современные тенденции предмета физическая культура в общеобразовательной школе.	8140
1929.	Гуралевич Н.	Роль капитана в организации командной игры в волейболе.	8142
1930.	Даулет Д. Қ.	Психологическая подготовка дзюдоистов на соревнованиях.	8144
1931.	Дәуренбек А.	Дене шынықтырудың адамның ақыл-ой қызметіне әсері.	8146

1932.	Достов И. Б.	Бес асық қазақ халқының ойыны және оның қазіргі қоғамдағы маңызы туралы.	8150
1933.	Дауменов А.Б., Хамзин С.О.	История развития бокса как спортивной дисциплины.	8153
1934.	Елшибек Б.Ч., Ем Н.С.	Влияние занятий физической культурой на развитие когнитивных функций у детей младшего школьного возраста (7-10 лет).	8155
1935.	Ержанқызы А.	Волейбол арқылы 11-12 жас аралығындағы жасөспірімдердің физикалық қасиеттері мен дене дамуын арттыру.	8158
1936.	Есіркеп Қ. Ж.	Бастауыш сыныпта ойыны арқылы балалардың логикалық ойлауын дамыту.	8160
1937.	Еспембетова Г.	Дене шынықтыру құралдарын қолданудың педагогикалық технологиялары көмегімен жас еркін күрескерлердің дене қасиеттерін дамыту.	8164
1938.	Жемпеисова Ә.	Дене тәрбиесі барысында үйрету және дамыту негіздері.	8165
1939.	Жолдубаев А.А., Кожегалденов А.Г.	Роль бокса в физическом развитии подростков: влияние на здоровье, мотивацию и социальную адаптацию.	8169
1940.	Жулсаитова Г.Е.	Жаһандану жағдайында қазақтың ұлттық сәндік қолданбалы өнерінің рөлі.	8171
1941.	Закутняя С. Н.	Этические аспекты организации и проведения сурдлимпийских игр: взгляд тренеров и спортсменов.	8174
1942.	Иванова Д.	Влияние волейбола на физическое и психологическое развитие подростков.	8180
1943.	Изтаев Н.А.	Кибер алаяқтыққа қарсы тұрудағы құқықтық зерттеу: заманауи тенденциялар және әлемдік тәжірибелер.	8183
1944.	Иргетаева Т.М.	Жасөспірімдер волейболы: болашақ чемпиондарды тәрбиелеуді жетілдіру.	8187
1945.	Ильясов Ә. Е.	Жоо - дағы дене шынықтырудағы денсаулық сақтау технологиясы.	8190
1946.	Косенкова М.И.	Изменения в организме юношей и девушек в возрасте 18-23 года под влиянием силовых тренировок с отягощением.	8192
1947.	Какен А.Д.	14-15 жас аралығындағы баскетболшылардың жылдамдық-	8195

		күш қабілеттерін дамыту әдістемесі.	
1948.	Какимжан Н.	Дене тәрбиесінің жаңа технология арқылы баланы оқыта отырып, өз бетінше шешім қабылдауға дағдыландыру.	8197
1949.	Күнтуған Ж.М.	Қазақстандағы ауа ластануы мен басқа да экологиялық аспектілеріне қатысты жаңа мемлекеттік құжаттарын талдау.	8201
1950.	Құрманова Ж. Қ.	Гендерные особенности судейства в волейболе: сравнительный анализ эффективности мужчин и женщин в роли арбитров.	8204
1951.	Касымова М.А.	Влияние карате на показатели выносливости у спортсменов 15–17 лет.	8208
1952.	Косенкова М.И.	Изменения в организме юношей и девушек в возрасте 18-23 года под влиянием силовых тренировок с отягощением.	8211
1953.	Лазарь Д. Д., Сериков Т.Р.	Формирование командной работы, через спортивные игры.	8214
1954.	Мамырхан Н.	Баскетбол секциясында шұғылданатын 12-13 жас жасөспірімдердің дене дайындығы мен функционалдық жағдайын дамыту әдістемесі.	8216
1955.	Мухтарова А.	Дене шынықтыру физиологиялық және биохимиялық негіздері.	8218
1956.	Mukhanova К.В.	The impact of sports on society.	8222
1957.	Нүсіпақын А.	Болашақ дене шынықтыру мұғалімінің әдістемелік белсенділігін арттыру жолдары.	8224
1958.	Нугманова Г. М.	Ұлттық ойындардың оқушыларға үйрете отырып, бала бойындағы негізгі қасиеттерінің дамыту ерекшелігі.	8227
1959.	Оразғалиев А., Маратов Ч.	Футбол и образование: совмещение спорта и учёбы.	8232
1960.	Нурмагамбетова К. К.	Спортивная акробатика и олимпийское движение: барьеры и перспективы включения.	8234
1961.	Петренко Д.	Особенности тренировочного процесса спортсменов по академической гребле.	8236
1962.	Подсухина Е.Е.	Особенности психологической подготовки связующего игрока в профессиональном волейболе.	8238
1963.	Рахимова Ж.	Реабилитация травм в волейболе.	8243
1964.	Ракишев Ж.С.	Көшбасшылық – жастардың жеке тұлғалық дамуының негізі.	8245

1965.	Рахимова Ж.	Профилактика и реабилитация в волейболе.	8247
1966.	Серікбай А.	Дене шынықтыру жаттығуларының оқушылардың ағзасына тигізетін әсері.	8250
1967.	Серікова З.Қ.	Джиу-джитсуда (файтинг) техникалық-тактикалық іс-қимылдардың оқу процесін құру ерекшеліктері.	8254
1968.	Серикбаев Б.Т.	Дене шынықтыру мен спортты дамытудың өзекті мәселелері, үрдістері мен перспективалары.	8257
1969.	Сирлибаев М.К.	Білім берудегі гендерлік көзқарас мәселелері бойынша дене шынықтыру мұғалімдерінің құзыреттілігін дамыту.	8259
1970.	Сұлтанов Б.Е.	Влияние сотрудничества с тренером на карьеру и достижение спортсмена.	8264
1971.	Сұңғатолла М.	Профилактика травм у юных баскетболистов: анализ наиболее частных повреждений и методы их предотвращения.	8266
1972.	Темірғали Т.А., Басшибаев А.А.	Травмы в греко-римской борьбе: причины и профилактика.	8269
1973.	Тасқын А.	Студент жастардың дене тәрбиесімен үнемі айналысулары салауатты өмір салтын қалыптастыру негізі.	8271
1974.	Темиргалиева С.Е.	Современные вызовы и перспективы развития системы образования и воспитания в республике казахстан.	8275
1975.	Тлемисова К.К.	Психология победителя: что отличает чемпионов в волейболе.	8278
1976.	Toleukhanova А.А.	Factors contributing to the termination of athletic careers among sports major students.	8282
1977.	Төрегелді А.	Дайындықтың бастапқы кезеңінде 9-10 жас каратэшілерге спорттық қозғалыстарды үйретудің техникасы мен әдістемесі.	8284
1978.	Тюлюбаев Д.	Психологическая подготовка спортсменов в тхэквондо: методы повышения устойчивости к стрессу на соревнованиях.	8286
1979.	Тюлюбаев Д., Кагенов А.	Физическое развитие детей 4–5 классов с использованием цифровых технологий в подвижных играх.	8288
1980.	Тюлюбаев Д.Б.,Кагенов А.Р.	Психологическая подготовка спортсменов в тхэквондо: методы	8289

		повышения устойчивости к стрессу на соревнованиях.	
1981.	Тлеуберген А.Ж., Айтореева М.А.	Дене шынықтыру мен спорттың тұлға дамуына ықпалы.	8292
1982.	Умирова Д. Р.	Развитие двигательных навыков у детей младшего дошкольного возраста с помощью физкультурных праздников.	8294
1983.	Ушенина Е.С.	Оздоровительные физические упражнения при внутренних факторах риска у учащихся 9 классов.	8296
1984.	Ушенина Е.С.	Методы оценки психологического состояния спортсменов по пауэрлифтингу и их эффективность.	8302
1985.	Фарит Ж.	Әйелдердің еркін күресіндегі психологиялық қолдау мен қамтамасыз ету ерекшеліктері туралы.	8306
1986.	Хватюк Д.	Травмы в пауэрлифтинге: причина и профилактика№	8308
1987.	Шилибаев Н.А.	Орта мектеп жасындағы оқушылардың техникалық дайындағының әдістемелік ерекшеліктері.	8311
1988.	Шилибаев Н.А.	Спорттық ұйымдардағы қаржылық менеджмент.	8313

Қорытындылай келе инновациялық мектептер жағдайында жеткіншектердің мамандық таңдау мотивациясын қалыптастыру олардың болашақта өз орынын табуы мен қоғамға пайдалы тұлға болып қалыптасуына ықпал ететін маңызды процесс. Қазіргі заманғы білім беру жүйесі оқушыларға тек теориялық білім беріп қана қоймай, олардың қызығушылықтарын, қабілеттерін және еңбек нарығындағы өзекті сұраныстарды ескере отырып, саналы түрде кәсіби бағдар алуға көмектесуі тиіс. Сондықтан, кәсіби бағдар беру жүйесін жаңғырту, оқушылардың өзін өзі тануына жағдай жасау, және олардың болашақ мамандықтарын саналы таңдауға көмектесу қазіргі білім беру парадигмасының басым бағыттарының бірі болуы тиіс.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Сахаров В. Ф., Смирнов М. И. Психология профессионального самоопределения //Вопросы психологии/Ред. АМ Матюшкин, АВ Брушлинский.-1982.-№. – 2005. – С. 159-160. https://kpfu.ru/portal/docs/F128250162/156_6_gum_27.pdf
2. Бодалев А. А. О человеке в экстремальной ситуации (эмоциональная и интеллектуальная составляющая отношения в выборе поведения //Мир психологии. – 2002. – Т. 3. – С. 127-134. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/o-cheloveke-v-ekstremalnoy-situatsii>
3. Климов В. В. Ценностное самоопределение личности: трудности и противоречия //Вестник Оренбургского государственного университета. – 2007. – №. 7. – С. 111-116. Климов В. В. Ценностное самоопределение личности: трудности и противоречия // Вестник ОГУ. 2007. №7. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsennostnoe-samoopredelenie-lichnosti-trudnosti-i-protivorechiya>

ӘОЖ 37.091.3

ЖОБАЛЫҚ ОҚЫТУ ӘДІСІ ОҚУШЫЛАРДЫҢ МОТИВАЦИЯСЫН АРТТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ

Сұлтанова Ақбота Нұрлыбекқызы

bota.sultan.03@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университетінің магистрант, Астана, Қазақстан.

Ғылыми жетекшісі – п.ғ.к., доцент м.а, Т.С. Сламбекова

Қазіргі білім беру жүйесі жеке тұлғаға бағытталған тәсілге, дербестікті, сыни ойлауды және білім алушылардың өзін-өзі ұйымдастыру дағдыларын дамытуға бағытталған. Жаңартылған білім беру мазмұнына көшу жағдайында білімді игеруге ғана емес, сонымен қатар тұрақты оқу мотивациясын қалыптастыруға ықпал ететін тиімді әдістерді таңдау ерекше маңызды болып табылады. Осындай әдістердің бірі-оқушыларға өз бетінше мақсат қоюға, ақпарат іздеуге, өз қызметінің нәтижелерін талдауға және ұсынуға мүмкіндік беретін жобалық оқыту әдісі.

Тақырыптың өзектілігі қазіргі білім мен білім қоғамының талаптарына сәйкес келетін белсенді, белсенді жұмыс түрлері арқылы оқушылар мен оқушылардың оқуға деген ынтасын арттыру қажеттілігімен байланысты. Мақаланың мақсаты-оқушылардың оқу мотивациясын арттыру құралы ретінде жобалық оқыту әдісінің тиімділігін негіздеу.

Жобалық оқыту әдісі әлемдік және қазақстандық педагогикада кеңінен қолданылды. Зерттеулерде Ильясова Д. Т. және Хан Н. Н. [1] жобалық іс-шаралар оқушылардың танымдық қызығушылығы мен жауапкершілік сезімін дамытуға ықпал ететіндігі атап өтілген. Көшербаева Л. К. [2] Қазақстанның жоғары оқу орындарында жобалар әдісін енгізуді қарастырады, оның оқушылардың ынтасы мен дербестігін қалыптастырудағы елеулі әлеуетін атап өтеді.

З.В. Қайырбаева [4] және Г. А. Пашаева [3] жұмыстарында жобалық тәсілді қолданудың әдіснамалық және практикалық аспектілері, сондай-ақ мектеп пен сабақтан тыс жұмыстарда осы әдісті тиімді іске асыру шарттары ашылады.

Жобалық оқыту әдісі-бұл практикалық маңызы бар түпкілікті өнімді (жобаны) құру арқылы белгілі бір мәселені шешуге бағытталған оқушылардың өзіндік іс-әрекетіне негізделген педагогикалық технология. Бұл әдіс аясында оқушылар жеке қызығушылықтары мен тәжірибелеріне сүйене отырып, көбінесе топта өз жұмыстарының нәтижелерін жоспарлайды, зерттейді, талдайды, ұсынады.

Л.К. Көшербаева келтірген анықтамаға сәйкес[2], "Жобалық әдіс-бұл оқушының нәтижелі іс-әрекетіне бағытталған оқу процесін ұйымдастырудың тәсілі, бұл мотивацияны, жауапкершілікті және өзін-өзі оқыту қабілетін қалыптастыруға ықпал етеді". Бұл әдіс әртүрлі пәндік салалардағы білімді біріктіруге, зерттеу дағдыларын, қарым-қатынас қабілеттерін және сыни ойлауды дамытуға мүмкіндік береді. Жобалық оқыту мектеп деңгейінде де, жоғары білім беру деңгейінде де, әсіресе Қазақстандағы жаңартылған білім беру мазмұны шеңберінде де белсенді қолданылады. Д. Т. Ильясова мен Н. Н. Хан [1], "Жобалық оқыту әдісі оқушылардың жеке өсуіне олар үшін маңызды іс-шараларға қатысу арқылы жағдай жасайды".

Жобалық оқыту әдісі терең тарихи тамырларға ие және ХІХ ғасырдың аяғы мен ХХ ғасырдың басындағы прогрессивті педагогикадан бастау алады. Әдістің негізін қалаушы американдық философ және ағартушы Джон Дьюи болып саналады, ол өз еңбектерінде оқу процесінде оқушының тәжірибесінің, белсенділігінің және тәуелсіз ойлауының маңыздылығын атап өтті. Ол оқыту практикалық іс-әрекетке және нақты өмірлік міндеттерді шешуге негізделуі керек деп тұжырымдады. Жобалық әдісті алғаш рет Дж.К. Дьюи. - ның шәкірті Уильям Килпатрик жүйелеп, педагогикалық практикаға енгізді. 1918 жылы ол "Жобалық оқыту әдісі " тұжырымдамасын дербес бағыт ретінде ұсынды, оның негізінде оқушылар тек білім алып қана қоймай, оларды өздері үшін жеке құндылығы бар іс-шаралар арқылы өз бетінше ашуы керек деген идея жатыр. Посткеңестік кеңістікте әдіс 1990 жылдары дәстүрлі оқытуға балама ретінде кең таралды. Қазақстанда жаңартылған білім беру мазмұнын енгізудің басталуымен жобалар әдісіне деген қызығушылық белсенді түрде өсе бастады. Пашаева Г.А. [3] пікірінше, "Қазақстандық білім беру жүйесінде жобалық әдістемені дамыту ақпараттық және жоғары технологиялық қоғамда өмірге дайындық қажеттілігіне жауап болды".

Қазіргі педагогика оқушының жеке басын дамытуға, оның негізгі құзыреттіліктерін және тәуелсіз қызметке дайындығын қалыптастыруға бағытталған. Бұл тұрғыда жобалық оқыту әдісі бірқатар маңызды артықшылықтарға ие, бұл оны ХХІ ғасырдың білім беру ортасында ерекше маңызды етеді.

Біріншіден, жобалық оқыту әдісі білім алушылардың ішкі уәждемесін күшейтеді. Д.Т. Ильясова мен Н.Н. Ханның зерттеулері [1] жобалық іс-шараларға қатысатын оқушылар оқуға деген қызығушылықтың жоғары деңгейін көрсететіндігін көрсетті, өйткені олар тек ресми тапсырмаларды орындаудың орнына олар үшін нақты, маңызды жұмысқа қатысады.

Екіншіден, зерттеу және аналитикалық қабілеттер дамиды. Жобалық іс-әрекет барысында оқушылар ақпаратты өз бетінше табуға, оны сыни тұрғыдан түсінуге, қорытынды жасауға, бақылаулар мен тәжірибелер жүргізуге үйренеді, бұл әсіресе білім көлемінің қарқынды өсуі жағдайында өте маңызды [3].

Үшіншіден, командалық жұмыс және коммуникативтік мәдениет дағдылары қалыптасады. Жобалармен жұмыс көбінесе ұжымдық сипатта болады. Оқушылар келіссөздер жүргізуді, рөлдерді бөлуді, өз идеяларын ұсынуды, перспективаны қорғауды үйренеді, бұл болашақта сәтті әлеуметтік бейімделудің негізі болып табылады [2] [4].

Сонымен қатар, жобалық оқыту әдісі ықпал етеді:

- дербестікті және нәтиже үшін жауапкершілікті дамыту;
- әр түрлі пәндік салалардағы білімді интеграциялау;
- егер жобаларды таныстыруда акт қолданылса, цифрлық сауаттылықты қалыптастыру;

- рефлексия-оқушылар не білгендерін, не үйренгендерін және оны қалай қолдануға болатындығын талдайды.

Оқытуға деген мотивация бірқатар факторлардың әсерінен қалыптасады, оларды шартты түрде ішкі (жеке) және сыртқы (әлеуметтік-педагогикалық) деп бөлуге болады. Оларды түсіну Білім беру процесін оқытудың барлық кезеңдерінде оқу мотивациясын қолдайтын және күшейтетін етіп құруға көмектеседі.

Ішкі факторлар: Оқу материалының немесе тапсырманың мазмұны оқушының қызығушылығына сәйкес келсе, мотивация деңгейі айтарлықтай артады. Өзін-өзі бағалау және сәттілік сезімі бар оқушылар оқу процесіне қатысуға дайын. Дамуға, жаңасын ашуға, нәтижеге жетуге деген ұмтылыс-күшті ішкі ынталандыру [1].

Сыртқы факторлар: Оқушыларды шабыттандыратын, қызықтыратын, жылы қарым-қатынас жасай алатын мұғалім мотивацияны қалыптастыруда шешуші рөл атқарады [4]. Белсенді әдістер — жобалау, зерттеу, ойын формалары сияқты — ақпаратты пассивті қабылдаудан гөрі үлкен қызығушылық тудырады [2] [3]. Бағалаудың объективті, түсінікті және ынталандырушы жүйесі ішкі мотивацияның дамуына ықпал етеді. Сыныптағы жайлы, қолдау көрсететін атмосфера, техникалық және көрнекі оқу құралдарының болуы, әртүрлі тапсырмалар мотивациялық фонды арттырады. Баланың жетістігіне қызығушылық танытатын ата-аналар оның оқуға деген құштарлығын арттыра алады.

Көшербаева Л. К. [2] "Оқушының мотивациясы — бұл оның жеке сипаттамалары мен тәрбиеші мен білім беру ортасы құрған сыртқы жағдайлардың өзара әрекеттесуінің нәтижесі" деп атап көрсетеді. Сондықтан көп қырлы факторларға сүйене отырып, мотивацияны жан-жақты қалыптастыру маңызды.

Жоба әдісі, тәжірибе көрсеткендей, бірден бірнеше факторларға әсер етеді: ол оқушының қызығушылығымен байланысты, сәттілік сезімін береді, тәуелсіздікке ықпал етеді, жұмыстың әртүрлі формаларын қолданады және шығармашылықты ынталандырады — бұл оны оқу мотивациясын арттыруда әсіресе тиімді етеді.

Оқытудың жобалық әдісі-бұл оқу жұмысын ұйымдастырудың тәсілі ғана емес, оқушылардың танымдық белсенділігін ынталандыратын қуатты құрал. Оның тиімділігі-оқушы ақпараттың пассивті тұтынушысы емес, оқу процесінің белсенді қатысушысы, зерттеуші, ұйымдастырушы және жасаушы болады.

Жобалық қызмет әрдайым білім алушылар үшін нақты және маңызды міндеттерді қоюдан басталады. Бұл күнделікті өмірде, қоршаған ортада, әлеуметтік салада немесе оқу пәнінде проблема болуы мүмкін. Оқушылар өздерінің жұмыстары ресми емес, мағынасы бар деп санайды-бұл мәселені шешуге қажетті материалды зерттеуге деген ынтаны арттырады.

Жоба аясында оқушылар дайын білім алмайды, бірақ оларды өздері алады: дереккөздерді талдайды, қорытынды жасайды, эксперименттер жүргізеді. Мұндай белсенді әрекет сыни ойлауды және ақпаратпен жұмыс істеу дағдыларын дамытады, материалды тереңірек игеруге ықпал етеді.

Жоба оқушыларға даралықты көрсетуге мүмкіндік береді: тақырыпты таңдау, нәтижелерді ұсыну тәсілі, топтағы рөлдерді бөлу. Бұл ішкі қызығушылықты тудырады, нәтижеге жауапкершілік сезімін қалыптастырады.

Жобалық жұмыста шығармашылық тәсіл жиі қолданылады: презентациялар, бейнелер, макеттер, буклеттер және басқа да өнімдер жасау. Жобаны іске асыру нысанын таңдаудағы еркіндік шығармашылықтың дамуына ықпал етеді және оқу іс-әрекетіне оң көзқарасты қалыптастырады.

Жобаның әрбір қатысушысы ортақ іске үлес қосуға, өзінің маңыздылығын сезінуге және өз жұмысының нақты нәтижесін көруге мүмкіндік алады. Бұл сіздің қабілеттеріңізге деген сенімділікті арттырады және одан әрі оқуды ынталандырады.

Жобалық әдістің басты артықшылықтарының бірі-оқушылардың өзіндік іс-әрекетке тарту арқылы оқуға деген тұрақты қызығушылығын дамыту қабілеті. Бұл тәсіл дәстүрлі сабақтан ерекшеленеді, мұнда бастама негізінен мұғалімнен келеді, ал оқушы көбінесе

белгіленген әрекеттерді орындайды. Жобалау жұмысында білім алушы белсенді субъектіге айналады, оқу процесін өзі ұйымдастырады және оның нәтижесіне жауап береді.

1- Кесте. Жобалық оқыту әдісінің оң жақтары

Оқу процесінің жеке маңыздылығын арттыру.	Оқушының өзі жоба тақырыбын таңдап, мақсат қойып, іс-қимыл жоспарын жасағанда, ол оқуды сыртқы талап ретінде емес, өз өмірінің бір бөлігі ретінде қабылдай бастайды. Бұл зерттелетін материалға шынайы қызығушылық тудырады және одан әрі оқуды ынталандырады.
Құралдар мен шешімдерді өз бетінше таңдау.	Жобалық іс-шаралар оқушыларға мақсатқа қалай жетуге болатындығын өздері шешуге мүмкіндік береді: Интернет-ресурстарды пайдалану, сауалнамалар жүргізу, модельдер құру, бейнелер түсіру және т.б. қызмет түрлерінің әртүрлілігі оқу процесін тартымды, жанды және ынталандырады.
Өз күшіне деген сенімділікті арттыру.	Оқушы өз күшімен нәтижеге қол жеткізе алатынын көреді — бұл қанағат сезімін тудырады және оқуға деген оң көзқарасты қалыптастырады. Жақсы орындалған жобадан кейін оқушылар әдеттегі сабақтарда да ынталы болады.
Жеке мүдделер мен қабілеттерді есепке алу.	Жобалық оқыту әдісі әр оқушыға өзінің күшті жақтарын көрсетуге мүмкіндік береді: біреу ақпаратты жақсы талдайды, біреу нәтижелерді шығармашылықпен жасайды, біреу процесті ұйымдастыра алады. Мұндай қосылу білім беру қызметіне жеке қызығушылықтың қалыптасуына ықпал етеді.
Өзін-өзі тәрбиелеу дағдыларын дамыту.	Жобамен жұмыс жасай отырып, оқушылар жоспарлау, ақпарат іздеу, талдау, нәтижелерді жобалау әдістерін меңгереді-мұның бәрі қазіргі жылдам өзгеретін әлемде ерекше маңызды болып табылатын өз бетінше оқытудың негізгі дағдылары.

Жобалық оқыту әдісі оқушылардың мотивациясына ғана емес, сонымен қатар табысты оқу және кәсіби қызмет үшін қажет әмбебап оқу дағдыларын қалыптастыруға да айтарлықтай әсер етеді. Олардың қатарына өзін — өзі реттеу, мақсат қою және сыни тұрғыдан ойлау-білім алушының жеке өсуінің негізгі компоненттері жатады.

Жобалық оқыту әдісі арқылы сыни ойлауды дамытуға ықпал етеді:

- әр түрлі көздерден алынған ақпаратты талдау;
- негізгі және екінші дәрежелі анықтау;
- проблемалық сұрақтар қою;
- негізделген тұжырымдар мен дәлелдерді тұжырымдау;
- шешімдердің тиімділігін бағалау.

Соңғы жылдары жобалық оқыту әдісі Қазақстанның білім беру жүйесіне, әсіресе мектептегі білім берудің жаңартылған мазмұны мен колледждердегі дуальды оқыту бағдарламалары шеңберінде белсенді түрде енгізілуде. Оқу бағдарламалары оқушылардың негізгі құзыреттіліктерін қалыптастыруға бағытталған жобалық тапсырмаларды, зерттеу жұмыстарын және шығармашылық жобаларды көбірек қамтиды.

Жалпы білім беретін мектептерде жобалық әдіс биология, тарих, қазақ тілі, ағылшын тілі және информатика сияқты пәндерде қолданылады. Мысалы, Алматы қаласы мектептерінің бірінде 9 сынып оқушылары "География" пәні аясында "Есентай өзенінің экологиялық жағдайы және оны жақсарту жолдары" тақырыбында жобамен жұмыс жасады. Жоба далалық бақылауларды, жергілікті тұрғындармен сұхбаттарды, ластануды талдауды және аудан әкімшілігіне ұсыныстар дайындауды қамтиды.

Колледждерде жобалар әдісі модульдік оқыту аясында жүзеге асырылады. Техникалық және педагогикалық колледждерде оқушылар болашақ мамандыққа байланысты жобалар жасайды: Мысалы, балаларға арналған оқу құралының макетін әзірлеу, цифрлық өнімдерді жасау бойынша шағын жобалар, бизнес-жоспарлар және әлеуметтік бастамалар. Бұл

оқушыларға теориялық материалды игеріп қана қоймай, білімді іс жүзінде қолдануға мүмкіндік береді.

Қазақстандық ғалымдар мен оқытушылар жобалық оқытудың жоғары тиімділігін атап өтті. А.Т. Оңалбаева, Д. Е. Дәулетқұлова, З. В. Қайырбаева сияқты авторлардың еңбектерінде жобалар әдісі оқушылардың танымдық мотивациясын, жауапкершілігін, командада жұмыс істеу қабілетін және өзін-өзі талдау дағдыларын қалыптастыруға ықпал ететіндігі атап көрсетілген.

Жобалық әдістің айқын артықшылықтарына қарамастан, оны білім беру практикасына енгізу кезінде белгілі бір қиындықтар туындайды. Қазақстандық педагогтар мен зерттеушілер мұғалімдер мен білім беру ұйымдарының алдында тұрған бірқатар проблемаларды атап өтеді. Барлық мұғалімдер жобалық оқыту әдістемесіне ие емес, әсіресе жобаларды жоспарлау, бағалау және қолдау мәселелерінде. Қатаң оқу кестесі жағдайында толық жобалық жұмысқа уақыт бөлу қиын болуы мүмкін. Сіз сүйенетін дайын шаблондар, нұсқаулар мен мысалдар әрдайым бола бермейді. Барлық білім алушылар дағдылардың жетіспеушілігінен немесе тәуелсіздіктен қорқып, жобалық қызметке бірден кіре бермейді.

Осы мәселелерді шешу жолдарн қарастырсақ:

- Жобалық оқыту технологиясы бойынша мұғалімдер үшін біліктілікті арттыру курстарын өткізу.

- Жобалық қызметті міндетті элемент ретінде тақырыптық жоспарлауға біріктіру.

- Жобаларды сүйемелдеу үшін әдістемелік құралдар мен цифрлық ресурстарды құру.

- Мұғалімнің нақты нұсқауымен және сүйемелдеуімен жобаны біртіндеп енгізу.

Қазақстандық мектептер мен колледждердің тәжірибесі жобалар әдісін білім беру практикасына енгізудің тиімділігін растайды. Белгілі бір қиындықтарға қарамастан, жобалық қызметті сауатты ұйымдастыру, педагогтарды әдістемелік қолдау және біліктілігін арттыру бұл тәсілді білім берудің барлық деңгейлерінде табысты іске асыруға мүмкіндік береді. Осылайша, жоба әдісі белсенді оқу позициясын қалыптастырудың және қазіргі білім қоғамында оқушыларды өмірге дайындаудың қуатты құралы бола алады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Оңалбаева А.Т., Дәулетқұлова Д. Е. "Білім берудің жаңа жаңартылған мазмұнын енгізудегі жоба әдісінің рөлі" // ҚазҰУ Хабаршысы. Филологиялық Серия, 2019. – №2(174). – 245-250б.

2. Көшербаева Л. К., Байлдинова К.Ж., Сыдықова С. И., Абикулова А. К., Кумар А. Б. "Жобалық оқыту әдісі: С. Д. Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медицина университетін оқытуға енгізу перспективалары" // ғылыми журнал, 2020. – №3. - 45-52б.

3. Пашаева Г. А. "Жобалау әдістемесінің тарихи тамыры және" Педагогикадағы жобалар әдісі" ұғымының қалыптасуы " // ҚазҰУ Хабаршысы. Филологиялық Серия, 2015. – Т. 153, №1. - 78-82 б.

4. Каирбаева З.В. "Жоба сабақтан тыс және сабақтан тыс жұмыстардың нысаны ретінде" //Ғылыми-әдістемелік журнал, 2021. – №4. –30-35б.

ӘОЖ 37.013.42

ПСИХИКАЛЫҚ ДАМУЫ ТЕЖЕЛУІ БАР БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ИНКЛЮЗИВТІ ОРТАҒА БЕЙІМДЕЛУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Тайғарина Айгерім Эрикқызы
taigarinaaigerim@gmail.com

7М018- Әлеуметтік педагогика БББ магистранты, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекші: п.ғ.к., Байменова Б.С.